

Tallinn, kultuuri- ja eelkõige muusikalinn

Tallinn ja kultuur on viimasel ajal linnavalitsuse tasemel taas lähemateks sõpradeks saanud. Küllap on sel tegemist abilinnapea Kaarel Oja ja ööelu nõuniku Natalie Metsa aktiivse tegevusega. Nendega peetud pika vestluse põhiteemad on muusikalinn ja elava muusika klubide toetus, filmilinnak ja teised kultuuriga seotud ehitusplaanid, samuti muuseumipühapäev ja linnakunst.

Tallinnas hakati kontserdipaikadele toetusi jagama. Kellele ja mille jaoks?

Kaarel Oja: Toetus on elava muusika klubidele. Neile, kes peavad ühekorraga üleval kontserdipaika ja samal ajal korraldavad ise regulaarselt programmi, võttes mõlemad riskid selles valdkonnas. Elava muusika klubide toetus on juba üsna tavaline ümberkaudsetes riikides ja suuremates linnades. Tallinn on muusikalinna tiitliga võtnud valdkonna ees selgelt kohustuse ja vastutuse ja andnud lubadusi, nii et ka Tallinnal on aeg toetada nende klubide programmilist tegevust. Vahest liigume nõnda kiiresti ka mitmekesisema programmi poole, nii et programmis saaks anda rohkem võimalusi žanritele ja artistidele, kellel ei ole veel oma väljakujunenud publikut – natuke toetada riskivalmidust.

Natalie Mets: Kui see kõik ennast õigustab, siis see annab ka uutele tegijatele julguse uusi kohti avada. See praktika on ennast tõestanud ka teistes linnades ja riikides.

Milliste kriteeriumide alusel seda tegevustoetust saab?

Oja: See on programmitoetus sügistalviseks perioodiks ehk septembrist detsembrini ja see on mõeldud kontserdipaikadele-klubidele, kellel on ette näidata regulaarsus, s.t kui vaatame tagasi, siis on näha, et nad korraldavad regulaarselt kontserte. Kaetakse otseselt programmiga seotud kulud: programmi loomine, artistide tasud, artistide majutus- ja transpordikulud, vajaliku tehnika rent ja turunduskulud.

Kaarel Oja: „Mulle meeldiks uue kultuuriministriga rääkida sellest, et näiteks Pimedate Ööde filmifestival peab olema meie ühine prioriteet. Sellest võidavad kõik.“

Kris Süld

Esimesel korral on toetus kuni 25 protsenti programmi eelarvest ja kogumahuks kuni 15 000 eurot nende nelja kuu tarvis ühele kohale. Aga nagu teistegi kultuuriürituste toetamise puhul,

sirp.ee

Kultuuriminister
Kultuuriministeerium
Tallinna Linnateater
Rahvusooper Estonia
Estonia teater
Teater
Ivari Ilja

kaalub ja võrdleb neid taotlusi omavahel kultuuri- ja spordiametis vastav komisjon. Nii et programmi kvaliteet, mida välja pakutakse, on samuti oluline.

Praegu on see mõeldud kohtadele, mis mahutavad kuni tuhat inimest, selle alla peaks mahtuma peaaegu kõik teada-tuntud elava muusika klubid. Ühtlasi oleme kokku leppinud, et taotlusprotsessis on eelis nendel kohtadel, kes tegelevad oma heakorraga: see on siis turvalisus kohapeal ja selle ümbruses, suhtlus lähimate naabritega, müra teema. Need on päris probleemid ja komisjon, kes hakkab raha jagama, küsib hinnangut ka linnaosavalitsustelt ja korrakaitseasutustelt.

Mets: Taotlusvormis palutakse selgitada ka heakorra tagamisega seotud tegevust. Kui mingil põhjusel ei ole sellele teemale tähelepanu osatud pöörata, siis nüüd see on toetuse saamise eeltingimus. Eesmärk on, et see edendaks ka kontserdipaiga heakorda.

Oja: Kokkuvõttes tahaksime saavutada selle toetusmeetme kaudu nende kohtadega veel rohkem suhtlust ja veel rohkem ühist eesmärgistamist.

Mets: Jah, aga suhtluspartnerid on peale linna ja nende kultuurikorraldajate ka mupo ja politsei. Selle poole aasta jooksul, kus me oleme linnavalitsuses olnud, on sisekorra organisatsioonid näidanud end väga avatud, huvitatud ja heade partneritena ja nii see peakski olema.

Kui sellest toetusest kuulsin, siis minu esimene mõte oli, et äkki nüüd hakkab Tallinn ka toetama seda, et klubid saaksid omale linna toetusega heliisolatsiooni ehitada. Kas selline mõte käis ka läbi, kui hakkasite seda meedet kujundama?

Oja: Muidugi rääkisime sellest, aga suuremahuliste heliisolatsioonide või muude püsivate lahenduste rajamine on väga kallis ja see ei saa olla üksinda linna teha. Praeguses toetusmudelil on raha palju vähem, kui oleks vaja selle teema süsteemseks lahendamiseks. Samal ajal loodan, et kui meie lähme appi sisule ja programmile, see õnnestub ja kujuneb püsivaks meetmeks, siis saavad klubid muid vahendeid suunata aina rohkem ka heakorraküsimustesse, sealhulgas heliisolatsiooni.

Mets: Kui võtta maha mingi osa kuludest tingitud stressist, siis kontserdipaikadele jääbki loodetavasti kätte raha arendustegevuseks, mille hulka kuulub ka heli ja müraga seotud edendustegevus. Aga see vajab eraldi käsitlemist, millised on

siis helialased kokkulepped, kuidas neid probleeme uuritakse, milliseid lahendusi oodatakse klubidelt-kontserdipaikadelt. Mainisite, et dialoog klubidega kasvab nüüd selle toetuse kaudu. Usun ja tean, et olete ka seni klubide esindajatega vestelnud ja olete kuulnud, et alkoholimüügi piirang on ikkagi suur mure. Milleks see hea on ja miks see ikka veel püsib? Kontserdipaigad on ju hädas.

Oja: Kontserdipaigad on hädas, aga alkoholimüügi kellaajalised piirangud ei ole Tallinna eripära. Lähemates suuremates linnades on enam-vähem samad kellaajalised piirangud, isegi varasemad. Need alkoholimüügi piiranguid ei ole ju kellelegi kiusuks välja mõeldud, vaid üldise heakorra ja teiste inimestega arvestamiseks. Tõsi, klubide-kontserdipaikadega on suhtlemist olnud omajagu ja ka see teema on korduvalt jutuks tulnud. Võib-olla on ka vara teha lõplikke järeldusi, mis toimib, mis ei toimi ja kus see tasakaalupunkt on. Piirang püsib sellepärast, et samamoodi nagu on eesmärk elav muusikamaastik, on eesmärk ka heakord öösel.

Mets: Kui süveneda nende kontserdipaikade eelarvetesse, siis siia maani tõepoolest on kultuuriprogrammi tegemiseks vaja teha ka müügikäivet. On omaette küsimus, kas alkoholi müümine on kõige parem viis muusika lavale toomiseks või kas on võimalik lahendada seda teisiti, nagu me praegu hakkamegi katsetama. Kas kontserdikorraldajad peavad nüüd arvestama, et see piirang jääbki nii, või proovib keegi selle tühistada?

Oja: Otseselt tühistamist jutuks ei ole võetud, aga tuleme selle juurde sügisel korraks tagasi, et vaadata, kuidas kella kolmeni müük on eri aspektidele mõjunud. Millise otsuseni jõuame, ma ei tea. Alkoholimüügi piirangute eesmärk on heakord ja on omajagu märke, et piirangud on heakorradele kaasa aidanud.

Mets: Peale alkoholimüügi piiramise on selle eesmärgi täitmise eelduseks ka teised sammud, mis me oleme välja töötanud ning mida asume katsetama politsei ja valdkonna esindajatega ühiselt.

Oja: Näiteks Helsingis on pikemalt rakendatud sellist kellaajalist piirangut, kusjuures kellaajalised piirangud on suhteliselt samasugused. Seal on usk sellesse minu arusaamist mööda tugevnenud ja otsitudki samamoodi tasakaalupunkti ja toetusviise, kuidas muusikaskeene selle arvelt ei kaotaks. Helsingi mudel on päris hea.

Usun, et mitte keegi ei kahtle, et heakorraga tuleb tegeleda.

Kuidas kaalub see piirang üle võimalused tegeleda konkreetsete probleemiallikatega, kust kostab müra ja kus on näiteks rohkem vägivalintsidente?

Oja: Õhtune või öine turvalisus on politsei pärusmaa, sellele tuleb reageerida, samuti saavad klubid ise riske ennetavalt maandada. Müra likvideerimine on aga päris kallite investeeringute küsimus ja mina ei arva, et neid investeeringuid peaks tegema linn. See on suuresti kontserdipaikade omavastutus. Linn saaks seda muidugi karmimalt nõuda, aga see võib viia ka kiiresti olukorran, kus tegevus muutub üldse väga raskeks ja selleni ei tahaks jõuda. See peab olema mõistlik liikumine sellisel viisil, et klubid on motiveeritud neid investeeringuid suuresti ise tegema.

Kas klubid on motiveeritud investeeringuid tegema, kui nende ettevõtlusvabadust piiratakse?

Oja: Ettevõtlusvabadust ajaliselt? Natuke meelevaldne seos – müraprobleemid on teema öörahu igal tunnil. Küsimus pole selles, kas alkoholimüük lõpeb kell kolm, neli või viis.

Natalie Mets: „Muuseumipühapäev teeb kultuuri inimestele kättesaadavamaks. Üks programmi eesmärk oli tuua muuseum kui kvaliteetaja veetmise alternatiiv linlaste teadvusse.“

Marleen Muhuste

Mets: Ma ei ole küll oma töös praegu kokku puutunud ühegi kohaga, kes oleks oma arendustegevuse pausile pannud. Kõikidel on kogu aeg midagi töös, näiteks kontserditehnika uuendamine, suveperioodi välivõimaluste ehitamine või digivõimekuse arendamine.

Aga me räägime vähemalt kahte sorti mürast. Üks on seotud otseselt mängitava muusikaga, kas heli valjus ja mängitav muusikastiil, näiteks kas bassivõnked kajavad füüsiliselt kellegi voodini. Teine teema on meelelahutuskohtade ees rääkimisest tekkiv müra ja see jaemüügiäärus sai kunagi tõuke rohkem sellest inimeste tekitatud heakorralikkumisest kui mängitavast muusikast. Ei saa väita, et vastutus on ainult politseil, linnal või ettevõtjatel, vastutus on ka inimestel endil. Kuna inimesed ei ole mingi hetk suutnud meeles hoida, et tänav, kus nad on, on kellelgi kodutänav, kus magavad nii lapsed kui ka eakad inimesed, siis selle käitumise kontrollimiseks ja olukorra parendamiseks ongi see piirang loodud.

Helimüra on hoopis teine problemaatika, mis nõuab teisi meetmeid, millesse saavad kontserdipaigad ise palju rohkem

panustada ja seda nad ka teevad. Nad saavad panustada esimese probleemi lahendamisse, kaasates rohkem turvatöötajaid ja suunates kellegi tegelema selle alaga, mis on asutuse ees – see on juba seadusest tulenev kohustus, aga see on ka kultuuriruumiline muutus, et kui asume tänaval, kus teised inimesed oma kodudes magavad, siis peame arvestama sellega, et nad tahavad magada ja peame ka ise vaikust hoidma.

Oja: Alkoholimüügi piirangud ja ka tarbimispiirangud on täitsa mõistlikud ja vajalikud. Neid kehtestatakse eri riikides ja linnades erisuguselt ja lõpuks on ju eesmärk alkoholitarbimist vähendada. Eestis on aga selles debatis vaja teadvustada, et seadusandlikult on alkoholimüügi korraldus tervikuna riigi tasandil, kohalikele omavalitsustele on jäetud väga vähe võimalusi, millest üks ongi see kellaajaline piirang. Mina toetaksin printsibiina seda, et kohalikel omavalitsustel peab olema palju rohkem võimalusi erisusi teha. See võimaldaks palju rohkem vaadata ka kohapõhiselt ja ka kaasusepõhiselt, millised kontserdipaigad jälgivad heakorda ja arvestavad palju rohkem kogu ümbruskonnaga. Nende puhul võiksid asjad olla ühtemoodi reguleeritud, ja seal, kus on probleeme, ja neid kohti on, see oleks teistmoodi reguleeritud. Paraku ei ole seda seadusandlikku meedet kohalikele omavalitsustele antud.

Kindlasti on hea, kui inimesed joovad vähem. Küsimus on selles, kus ja kuidas nad joovad, ja mulle on jäänud mulje, et selleks on olemas spetsiaalsed asutused, kus käiakse ennast maha laadimas. Kellele on kasulik see, kui pidutsemine liigub rohkem koduseinte vahele tagasi? Sest just täpselt see koroonapiirangute ajal toimus. Ma ise kogesin seda oma kodu ümbruses päris palju, et pidusid peeti korterites. Kas seda ei ole hoopis keerulisem hallata kui teada-tuntud klubisid?

Oja: Mind huvitab, kas politsei statistika kinnitab seda väidet: kas kodudesse on rohkem väljakutseid, kas on rohkem probleeme naabritega. Olen ka ise kuulnud, et kui turistid kadusid ära, siis vanalinnas üüriti Airbnb kaudu kortereid pidutsemiseks. Aga see oli ühemõtteliselt aeg, kui klubid, kohvikud-restoranid olid täiesti kinni. Ma tahaksin väga näha, kas statistika kinnitab seda väidet ka nüüd, kui alates märtsist on tervisepiirangud maha võetud.

Mets: Kohapidajate sõnul kajastus see muutus küllastajate arvus. Näiteks kui aastavahetuseks võeti korraks kõik piirangud maha – ja lisaks sellele ei kehti aastavahetusesti, nagu ka jaanipäevadel, alkoholimüügi piirang –, siis kõik olid valmis piirangute-eelse aja

48tunniseks meenutuseks, aga seda ei juhtunud. Inimesed ei käinud aastavahetusel nii palju väljas, aga sellel võivad olla ka teised põhjused, sest koroonanäitajad olid veel hirmutavad. Kui tahetakse pidutsemist jätkata pärast kella kolme öösel, siis leitakse selleks võimalus ja see on igal pool samamoodi. Siis ongi tarvis seda süsteemi nii palju toetada, et kõikidele oleks tagatud turvalisus ja et oleks mõistlik arusaam, et koju pidutsema minek ei ole arukas.

Oja: See on huvitav debatt. Siin pörkuvad selgelt huvid ja vaated, see ongi tasakaalu otsimine. Tõenäoliselt ei ole siin ka üht universaalset lahendust kõigile Tallinna paikadele. Tulebki katsetada ja vaadata, millisel kujul on üldine rahulolu kõige suurem.

Mets: Kaarel mainis juba eri litsentsisüsteemide võimalust teiste riikide seadustes. Litsentsi sidumine tegevuse eripära, suuruse, asukoha, aga ka koostöövalmidusega on ka minu meelest mõistlik.

Kuidas on praegu tunda, et Tallinn on UNESCO muusikalinn? Mida võidavad sellest korraldajad ja mida kontserdipublik?

Oja: See ei ole tiitel, kus saaks näidata näpuga kahele-kolmele suurele üritusele aastas ja öelda, et tähistame nüüd seda, et Tallinn on UNESCO muusikalinn. See on linna deklaratsioon, et keskendumine muusikavaldkonnale rohkem – ma ei taha öelda, et teiste valdkondade arvelt, aga kindlasti on tähelepanu sellele valdkonnale suurem, sealjuures ka rahaliselt.

Kui seda tiitlit taotleti, siis mina ei olnud linnasüsteemis, aga tagantjärele olen kõigilt osalistelt kuulnud, et see on kõige sümpaatsem protsess, mida linnas meenutatakse. Poolteist aastat sellel sügaval koroonaaajal võeti valdkond väga laiapõhjaliselt kokku ja hakati arutama, mida tahetakse valdkonnas paremaks teha, kus saaks linn appi tulla. Sellest sündis neljaks aastaks päris põhjalik muusikastrateegia, mida on eelmise aasta lõpust sammhaaval rakendatud.

Eesmärk on jõuda sinna, et publikul ei tekigi küsimust, mis ma tänu muusikalinnale juurde sain – võimalusi muusikaga tegeleda või sellest osa saada võiks olla igal pool, igal kellaajal ja hästi palju. Ka see kontserdipaikade meede on tugevasti tõukunud muusikalinnaks olemisest.

Tallinna muusikastrateegias puuduvad ühekordsed suured üritused, aga samal ajal on kaetud valdkonnad alates muusikatööstusest ja haridusest kuni – mulle kõige olulisem –

hästi põhjaliku noorte- või järelkasvu väljavaateni. Hakkame peale juba toimunud ja aina suuremateks kasvavatest eri žanri konkurssidest, koostööst koolidega, koostööst muusika- ja teatriakadeemiaga jne. Järelkasvul ei tohiks Tallinnas tekkida küsimust, kas ma saan ennast edasi arendada, kas mul on väljundit, kas mul on kohti, kus olla, kus teha.

Muide, muusika kui õppeaine ei ole Euroopas õppekavades väga tavaline. Meil on päris tugev vundament selleks, et leiaksime muusikas talendid üles juba varajases koolisüsteemis. Edasi on tähtis, et kõigil oleks võimalik end tahtmise korral arendada. Aasta teises pooles korraldab Tallinna Filharmoonia noortele suure osalusfestivali, kus Mustpeade maja täitub mitmeks päevaks Tallinna noorte talentidega. Eesti Kontsert käivitab muusika koolidesse viimise programmi ja neid väikseid kokkupuutepunkte muusikaga tuleb noortele aina juurde.

Mida on juba uue muusikastrateegia põhjal tehtud?

Oja: On palju nüansse. Oleme otsinud Tallinna Filharmoonias ruume ka teistele muusikaorganisatsioonidele, andnud spetsiifilist tuge uute algatuste käivitamiseks olemasolevate festivalide juures. Selle kõige jaoks on loodud muusikalinna nõukogu ja kui avalikus sektoris on tavapäraselt palju komisjone ja töörühmi, siis siin on üks suur eripära: ametnikke ja linna esindajaid on vähe ning laua taha on kutsutud suur hulk valdkonna organisatsioonide tippjuhte: näiteks Eesti Kontserdi direktor Kertu Orro, EMTA rektor Ivari Ilja, Music Estonia esindajad ja TMW asutaja Helen Sildna, Kultuurkapitali helikunsti sihtkapitali inimesed jne. Meil on nelja-aastane tegevusplaan ja raha selle elluviimiseks, kuid suurema otsustamise ja prioriteetide seadmise oleme andnud nõukogule, et maksimaalselt suur kaal oleks valdkonnal endal. Nemad ütlevad: vaat sinna on vaja tähelepanu ja raha kõige kiiremini. Saame regulaarselt kokku ja siis tublid linnaametnikud teostavad seda kõike.

Viimasel korral rääkisime pikalt ja põhjalikult sellest, kuidas Tallinna linn toetab Music Estoniat valdkonna uuringute edasiarendamisel. Koroonaajal käivitasid nad koostöös kultuuriministeeriumiga mitmesugused valdkonna uuringud, sealjuures esimesed majandusliku mõju uuringud. Kokkuvõttes ei ole me muusikalinn seepärast, et Tallinn saaks lippu lehvitada ja öelda, et vaadake, kui mitu kontserti toimus, vaid see on valdkonna võimalus linnale öelda „teeme seda, teeme teist,

proovime ühte- ja siis teistpidi“.

Ühel hetkel tahaks muusikavaldkonna kohta nentida, et need protsessid on käima läinud, ja seejärel sõltumata sellest, et muusikavaldkonnaga käib kaasas tiitel, on sama põhjalik strateegiline vaade olemas ka teistele valdkondadele. Võtame need järgemööda ette.

Mets: Koroonakriis oli ainulaadne hetk, kui kultuuriministeeriumis said alguse reedehommikused valdkonna kohtumised – siis küll interneti vahendusel. Eesti muusikasektor, mis kõigile teadaolevalt ongi suhteliselt killustunud, hakkas esimest korda niimoodi õlg õla kõrval ühistele probleemidele ühiseid lahendusi otsima. Strateegia loomise perioodil tulid ühte ruumi kokku väga erinevate žanrite, organisatsioonide eri taseme esindajad, kes oma vaatenurgast hakkasid keskpõrandale kokku tulema. See nõukogu jätkab seda koos tegemist, arutlemist, üksteisemõistmist – seda ei saa kuidagi vähetahtsaks pidada. Juba see on valdkonnas suur areng.

Kultuuriministeerium on pidanud alates koroonakriisist tegelema hästi palju organisatsioonide ja ka vabakutseliste loovisikute toimetulekuga. Kas omavalitsusel ja eriti Tallinnal kui meie suurimal omavalitsusel on ka mingisugused plaanid või meetodid, kuidas mõjutada riigivõimu, et omavalitsuses tegutsevad riigi kultuuriasutused ja ka vabakutselised kultuuritegijad toime tuleksid?

Oja: Eestis on kultuuripoliitika ja kultuurikorraldus väga tugevasti tsentraliseeritud kultuuriministeeriumisse. Nii raha kui ka korraldus on hästi riigivõimukeskne. Seda, mida kohalikud omavalitsused teevad, loomulikult ei piirata, aga ega eriti ka ei suunata: see on paljuski kohalike omavalitsuste enda välja mõelda ja otsustada. Ainult üks asi on seadusega ette kirjutatud. See on rahvaraamatukogude võrgustik, mida kohalikud omavalitsused peavad ülal pidama.

Kuna ei ole antud kohustusi, siis sõltub ka kogu raha, mis omavalitsustes kultuurivaldkonda leitakse, kohalike prioriteetide seadmisest ja nii mõnelgi pool sellele valdkonnale kuigi palju tähelepanu ei pöörata. Tallinn on loomulikult erandlik, siin on lihtsalt meeletult palju ka riiklikke olulisi institutsioone: meil on proportsionaalselt muuseumide rohkem kui enam-vähem igas teises Euroopa linnas. Minu teada on ainult neli linna, kus on muuseumide elanike kohta rohkem kui Tallinnas – teatreid samamoodi.

Kuidas toimetulekut tagada ja kuidas vaadata valdkonda ka omandivormist lähtuvalt? Üks asi on riiklikud kultuuriinstitutsioonid, teine on valdkond tervikuna. Tallinnal on omajagu enda asutatud kultuuriasutusi. Loomulikult on toimetulekus nemad meie prioriteet: Tallinna Linnamuuseumi filiaalid, meie enda keskraamatukogu, Tallinna [Linnateater](#), Tallinna Filharmoonia ja Mustpeade maja.

Koroonaajal tuli riik korralike ja läbimõeldud meetmetega kultuurisektorile appi. Nüüd ma jõuan aga ühe hüpoteesi või hirmuni. Ühel hetkel need meetmed lõppesid, suurem osa kultuuriasutusi elas koroonaaja üle, sealjuures tuli oma reservide kallale minna. Aga pingutati maksimaalselt, et siis avamisel oldaks teotahtelised ja võimelised kiiresti kõike taas käivitama. Mulle paistab, et selle tagajärjel on selle suve ürituste arv nii suur, et igale poole publikut ei jätku. Pelgan, et sügisel selgub, et suveks sai väga palju ette võetud ja mitmele poole ei ole publikut jätkunud. Koroona mõju avaldub raskustena ka veel nüüd.

[Kultuuriministeeriumi](#) ülesanne on, et kõik kultuurivaldkonnad oleksid elujõulised. Kohalike omavalitsuste võimalused on siin puhtalt rahaliselt palju piiratumad. Aga see ei tähenda, et kohalik omavalitsus ei peaks toetama, appi minema. Peaks lihtsalt vaatama kohalikku pilti ja minema appi kohtadesse, kus lüngad on kõige suuremad.

Siit jõuame vabakutseliste loovisikuteni. Minu veendumus on juba viimased kümme-viisteist aastat, et vabakutseliseks olek ei ole kitsalt kultuurivaldkonna küsimus – töövormide mitmekesisus ja nii-öelda vabakutselisus on praeguseks töösuhetes väga laialt levinud. Kultuurivaldkond võib jätkuvasti olla see, kes seda teemat tõstatab ja eest veab, aga tegelikult on see palju süsteemsem töö, sotsiaalsete garantiide ja töösuhete ülevaatamise küsimus, kus minu meelest on riiklik seadusandlus ammu ajale jalgu jäänud.

Sõltumata töö vormist peaks kodanikel olema universaalne tervisekindlustus ja edasi tuleb rääkida järgmistest sotsiaalsetest garantiidest ja eri töövormide maksustamisest. See on aina süvenev trend, mille saab lahendada väga põhimõtteliste reformidega. Oleks isegi kohatu püüda lahendada ainult kultuurivaldkonna, vabakutselise näitleja või muusiku küsimust. Lahendus peab olema tervikuna meie töösuhete vormis.

Mets: Kui ühe valdkonna näitel on mingite meetmete katsetamine õigustatud, siis seda võib teha, aga praegusel ajal

valdkondade piirid aina hägustuvad, eriti digimaailmas elades. Ei ole tarvis riigisüsteemi jaoks ennast nii väga piiritleda, kas tegu on teaduse, kultuuri või ettevõtlusega, kui asi puudutab inimeste toimetulekut või sotsiaalseid tagatiseid. Ma olen väga tugev universaalse tervisekindlustuse pooldaja. Ja mitte ainult: heaolu ja sotsiaalsed tagatised on ju rohkem kui haigekassa.

Kuidas on mõjunud Tallinna linna kultuurivaldkonna edenemisele see, et mõnda aega ei olnud vahepeal kultuuriministrit?

[Intervjuu on tehtud juuli algul – toim.]

Oja: See, et kuu aega ei ole olnud kultuuriministrit, ei ole meie tööd kuidagi mõjutanud, midagi selle pärast ei seisa. Küll aga on järgmise aasta teemasid ja poliitiliste prioriteetide küsimusi.

Linna ja riigi koostöö on kõige tulemuslikum siis, kui üha rohkem otsime ühiseid prioriteete. Toon näite. Mulle meeldiks uue kultuuriministriga rääkida sellest, et Pimedate Ööde filmifestival peab olema meie ühine prioriteet. A-kategooria festivale on maailmas napilt üle kümne. Üks on meil – see on ime, et see on meil. Selle toetus on olnud paigal väga pikka aega. Viimasel paaril aastal on olnud hulk kriise, mis tekitavad ebakindlust. Just nendel hetkedel tasub omavahel üle korrata, et peale laulupeo on veel mõned imed, mis on meil siin realiseerunud, mida peame hoidma, millesse peame edasi investeerima. Neid on veel, aga üks neist on PÖFF. Tallinna linn leidis juba selleks aastaks lisaeelarvega võimaluse PÖFFi toetust suurendada, aga oleks vaja, et seda teeks ka riik. Mingid prioriteetid peavad olema ühised, sest sellest võidavad kõik.

Hiljuti tuli jutuks, et filmilinnaku sildrahastamine on juba aastaks toppama jäänud. Mis sellest edasi saab?

Oja: Loodan, et sügiseks on selgus majas. Asi seisab juriidika taga. Selles protsessis on päris palju osalisi ja palju teadmatust, kuidas kultuurkapitali kaudu rahastamine täpselt toimub: millal ja millises mahus. Sellest sõltub omakorda, kelle kanda jäävad riskid ja millised on valmiva filmilinnaku opereerimise omandisuhted vahepealsel ajal, kui linn on linnaku valmis ehitanud ja valdkonnale kasutada andnud, aga kultuurkapitali kaudu tagasi makstavad summad veel ei liigu.

Kõik osalised näevad ühist eesmärki, et filmilinnak valmiks, aga seal on omajagu ebakindlust. Linna ettevaatlikkus tuleneb sellest, et senikaua, kuni kultuurkapitali kaudu on rahastatud praeguse teadmise järgi neli eelmist riiklikult tähtsat kultuuriobjekti, mille kohta näeme ajalehtedes aina suuremaid

summasid, on kogu projekt linnale ka suur finantskohustus. Aga töötame ja ma loodan, et sügisel saab selgeks nii rahastusmudel kui ka see, et filmilinnaku ehitus kajastub järgmise aasta eelarves. Kui filmilinnak jõuab ehitusfaasi, siis tuleks vaadata ka süsteemsemalt, mis on Tallinna linna roll meie filmivaldkonnas ja mis on meie järgmised eesmärgid.

Kultuuriehitiste saagased on Tallinnas veel: linnahall, rahvusooper Estonia ja ERSO ning EFK kontserdisaal. Kas nende kohta on linna poolt uudiseid?

Oja: Linnahalli kohta ei ole praegu mingit veendumust, kuidas sellega edasi minna, just arvestades segast seisuga nii ehituses kui ka majanduses üldiselt. Oleme linnavalitsuses kokku leppinud, et tuleme selle teema juurde tagasi sügisel ja talvel. Muidugi on ehituses praegu rasked ajad, aga kas mõne objekti puhul saaks teha mingeid ettevalmistusi?

Oja: Linnahalli juures ei oska seda praegu välja pakkuda, sest seal on küsimus suuresti selles, millised saavad olema mis tahes asutuse või ka hoonekompleksi püsikulud ja kui suurest pikaajalisest kohustusest me räägime.

Mainimata jäi linnateater, mille ehituseni jõudmine võttis kolm projekti ja viisteist aastat. Kogu energia ja töö kultuurivaldkonna praeguste investeeringutega läheb selle peale, et teater saaks võimalikult hästi valmis ehitatud, sõltumata sellest, et hinnasurve on väga raju.

Estonia kohta ei oska ma praegu midagi lisada. Siin tuleb eristada kultuuripoliitilist ja linnaplaneerimise vaatenurka.

Lahendus, kus ehitada juurdeehitis bastionaalvööndis riiklikult looduskaitse all olevasse parki ja muinsuskaitse all olevale hoonele, nõuab väga pikaajalist arutamist, kas ja kuidas on see võimalik. Aga sellel teemal Estonia teatriga suhtleme.

Kas kõne all on olnud ka arhitektide liidu juhi pakkumine, et vaadata välja mingisugune krunt veel praegu, kui on neid ehk veel võtta?

Oja: Uue ooperimaja asukoha analüüsi on mitu korda tehtud ja ma arvan, et uut ei pea tegema. Piisab eelmistesse süvenemisest ning kindlasti tuleb üle vaadata, millised krundid on täis ehitatud, millised on jätkuvasti alles ja mis oleksid alternatiivsed võimalused. Igatahes on selge, et kui tahame Eestis näha maailmatasemel ooperit, siis peavad selleks olema ka võimalused. Vajame ooperisaaliks ehitatud saali Tallinnas, muidugi. Samal ajal on see asukoht Tallinna südalinna määratlev

väga pikaks ajaks. See on seotud peatänava teemaga, millega töö on samuti uuesti alanud.

Kas kontserdisaali asjus on uusi mõtteid?

Oja: Siinkohal viskan kinda kultuuriministeeriumile. Olukorras, kus ühes hoones tegutsevad rahvusooper Estonia, nende üürnikutena Eesti Kontsert ja Eesti Kontserdi allüürnikuna omakorda ERSO, tahaksin näha kultuuriministeeriumi selget visiooni. Ilmselgelt on neil kõigil seal kitsas ja kellegi tegutsemistingimused ei ole lõpuni rahuldavad. Aga keda näeb ministeerium oma haldusalas olevatest organisatsioonidest seal edasi tegutsemas, keda kusagil mujal? Millises järjekorras tehakse vajalikke investeeringuid? Tallinna linn on valmis maksimaalselt kaasa mõtlema, et kõik need organisatsioonid saaksid tegutseda nüüdisaegsete võimalustega hoonetes, mis asuvad suurepärase asupaikades, aga me ei saa seda protsessi paraku juhtida.

Kui ERSO räägib Heliorust ja Estonia juurdeehitis praegusel kujul võib osutada lootusetult keeruliseks, siis peab meil olema vastus ka küsimusele, mis on tulevikus selles ajaloolises muinsuskaitse all olevas südalinna hoones. Oleks suur viga, kui kogu selle protsessi tagajärjel südalinnas kultuuriline sisu väheneks. See muudab küsimuse muidugi ka Tallinna linnale hästi oluliseks, sest võib määratleda Tallinna südalinna väga pikaks ajaks. See on tõesti üks neist teemadest, millest rahulikuma suve jooksul oleks tahtnud kultuuriministriga rääkida. Tallinna linna seisukohalt on järgmine kultuurivaldkonna investeering minu arvates meie keskraamatukogu tulevane peahoone. Kui vaatame, millised raamatukogud on hiljuti valminud lähemates Põhjamaade pealinnades – Helsingis Oodi ja Oslos Deichmani raamatukogu ja ka Tartu südalinna kultuurikeskuse kirjeldus on midagi sellist –, siis on aeg hakata mõtlema selle peale, et ka Tallinnas peab olema tänapäevane ja raamatukogu uusi funktsioone toetav vinge uus hoone. Panite märtsis käima Tallinna muuseumipühapäevade programmi.

Oja: Muuseumipühapäev on olnud viiel kuul ja tean, et see toimib ja täidab oma eesmärgi. Muuseumiküllastajate sihtgrupp on kindlasti laienenud. Muuseumitöötajad kinnitavad, et muuseumipühapäevad on toonud muuseumidesse inimesi, kes muidu sinna ei satuks. Siin võib olla mitmesuguseid põhjuseid. Kohati kiputakse alahindama piletihinda. Mõnes linnamuuseumi

filiaalis on pilet alla viie euro, aga Tallinna linna avaliku arvamuse küsitlustest on välja tulnud, et seda summat ei saa ebaoluliseks pidada, sest inimesed ise ütlevad, et ka see piletihind on mingil hetkel argument, et mitte muuseumi minna.

Muuseumipühapäevadel jõuab meie muuseumidesse umbkaudu kümme korda rohkem inimesi kui tavalisel pühapäeval. Ja nelja kuu põhjal tehtud kokkuvõtted näitavad, et kui üks päev kuus on muuseum tasuta, siis muudel päevadel ei ole külastatavus tajutavalt vähenenud. Aga kuna alustasime muuseumipühapäevadega vahetult pärast koroonapassi ja maskikandmise nõude kaotamist, siis tahame pikemalt trende jälgida, et teha põhimõttelisi järeldusi.

Igatahes võimaldab see formaat tuua muuseumid inimeste tähelepanu alla. Saame rääkida sellest, milliseid linnamuuseumi filiaale Tallinnas on, milliseid ajutisi näitusi korraldatakse. See aitab inimesi muuseumi tuua või tagasi tuua, sest muuseumide külastatavus tegi viimase kahe aastaga läbi korraliku languse ja külastatavuse taastumine vajab omajagu tagantõukeid.

Tallinna linna võimalused on piiratud kümmekonna linna hallatava muuseumiga, aga oleme muuseumipühapäevadest omajagu rääkinud ka riiklike muuseumidega ning nad tunnevad huvi, kuidas meil läheb. Me jagame seda informatsiooni ja paistab, et nii mõnigi muuseum kaalub selle mudeliga sügisel kas või teatud perioodiks liitumist.

Mets: Lõime Kaarliga esimestel muuseumipühapäevadel vabatahtlikena kampa. Mina olen näiteks käinud Kalamaja muuseumis koroonatõendeid kontrollimas. Kui olen seal muuseumi juhi ja töötajatega rääkinud, siis kõik kinnitavad, et see programm teeb kultuuri inimestele kättesaadavamaks. Ja paljud külastajad ongi öelnud, et ei ole kunagi varem käinud või isegi selle peale tulnud, et neid linnamuuseumi külastada. Need massid ja see, kuidas tullakse pere ja sõpruskondadega, on väga rõõmustav. Üks programmi eesmärk oli ka tuua muuseum kui kvaliteetaja veetmise alternatiiv inimeste teadvusesse.

Üks Tallinna murekoht on olnud see, et linnaruumi on kunsti pandud juhuslikult ja sageli ei ole seda tehtud konkursi korras, on isegi olnud üks eelistatud kunstnik. Kuidas praegu on?

Oja: See on ainult üks murekoht. Linnakunstiga tegelemine on olnud Tallinnas üldse väga eklektiline. Mõned kujud on tekkinud linnaruumi ilma igasuguse avaliku arvamusega, mõnel juhul on aga tehtud aastatepikkusi konkursse. Nüüd on üks töövõitlustest

see, et Tallinnas on värske linnakunsti komisjon – taas üks komisjon, kus linna esindajate kõrvale on kaasatud hulk valdkonna esindajaid alates kunstnike liidust, kuraatoritest, arhitektide liidust. Edaspidi käivad kõik küsimused ja ettepanekud komisjonist läbi, aga arutame ka põhimõttelisi küsimusi: kuidas üldse linnakunsti ja kunsti linnaruumis suhtuda, seda avaliku ruumi teenistusse seada? Sellist asja, et laiema üldsuse teadmata või valdkonnainimesi kaasamata kusagil midagi olulist juhtub, ei tohiks enam olla. Samal ajal loodan, et sellise komisjoniga ei jõua me sinna, kus igat väikest asja liiga palju arutatakse, sest Tallinn januneb linnaruumis kunsti ja väikeste loominguliste sekkumiste järele, mis ei pruugi olla sugugi igavesed, vaid võivad kesta piiratud aja. Mina olen seda meelt, et tulebki proovida ja mõnikord võib eksida ja siis järgmine kord paremini teha.